

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnep után való napon is.
Előfizetési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor.,
egy hónapra 2 kor. 40 fl. Egyes szám ára helyben 3 fl., vidéken 10 fl.
Telefon: szerk. 54-63, kiadóh. 55-95, igazg. 55-53.

Főszerkesztő és laptulajdonos:
Rákosi Jenő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII. kor., Rökk Szilárd-utca 4. sz.
Kiosztás- és hirdetés-fővétel: Urvano ház József-körút 5. sz. a. oldalán.
Apró hirdetések ára: Egy sor 5 fl., vastagabb betűvel 10 fl.
Hirdetések milliméter számítással, díjszabás szerint.

A Rákóczi-ünnep.

Budapest, okt. 28.

Felejthetetlen látvány volt, melyre nagy érzések vetettek fényt. A látványt nem fogjuk egyhamar feledni; vajjon az érzések hagynak-e maradandó nyomot lelkünkben?

Egész Budapest már kora reggel talpon volt és az összes városrészekből az emberek özönlöttek a Kerepesi- és Váci-ut felé, a hol csakhamar a jároutakat hét-nyolc sor ember foglalta le. Képzeltünk-e, mikor az az érzésünk támadt, hogy ezek az óriás tömegek nem pusztán látványosságra gyűltek össze, hogy lelkük mélyében a nap jelentőségét érezték? Máskor ez a mi budapesti közönségünk nem könnyen fegyelmezhető; ma nem kellett fegyelmezni, maga vetett magának korlátokat és tiszteltte őket. Ez az ünneplő közönség egymaga is gyönyörű látvány volt. Az ég is hozzájárult az ünnephez legkegyesebb adományával, ragyogó napfényvel, melyet az egész időn át egy felhő sem homályosított el.

Magasan állott a nap, midőn a nagy menet a Kerepesi-ut végén föltűnt. Lassan bontakozott ki, lassan hatolt előre, lassan tárult föl egész pompájában. Most egy időre egészen a pillanat hatása alá kerültünk, egészen csak szem voltunk, csak gyönyörködtünk. A ruhák pompája, a lovasok daliás férfiasága, a nagy tisztesség, melyet a nagy menet kifejezett, megigézte a lelkeket. Büszkélkedtünk történeti hagyományainkban, eleink nagy művészeti érzésében, melyet föllépésükben, magatartásukban, ruházatukban kifejezésre juttattak. Együtt láttuk az ország különböző részeinek képviselőit, mintegy egész Magyarországot, mely megjelent a halott Rákóczi hívására. Az élők elhagyták, bujdosni engedték, de keserűen megbánták és most megújított lelküket vitték elejébe.

Végre föltűntek a halottaskocsik, az ország kormányával, az országgyűlés képviselőivel közvetlen közelükben. Még a miniszterek előtt halad az országos bizottság, annak közepén ősz *Thaly* Kálmán. Ezer meg ezer szem hálásan tekint feléje, ki a teljesített nagy misszió tudatának dicső nyugalmával mutatja az utat nagy fejedelmének. Kevés példa van rá, hogy valaki tudományát így tette szíve ügyévé és szíve ügyének megnyerte nemzete szívét. A tárogató hangja szólt, a hang tisztán, bánatosan szállt föl az ég felé. Az egész óriás nézőközönség néma áhitattal, ünnepi csönddel fordult egész lelkével a kocsik felé. Templom közönsége, mely az Isten közelségét érzi, nem tanúsíthat méltóbb magatartást. Ez volt az egész ünnep első nagy mozzanata. Soha érzés

nem fejeződött ki megindítóbb módon, mint a magyar nép érzése a hazatért fejedelem néma, áhitatos fogadásában.

A mi ezután következett, nem kevésbé megragadó volt. A diszmagyarba öltözött urak után következett a menet legimpozánsabb kísérője: a nép. Óriási tömegekben hömpölygött lassan előre, esőndesen, ünnepies komolysággal, beláthatatlanul. Néhány perc után az egész Kerepesi-ut, a meddig a szem elláthatott, esőndesen hullámozó tenger volt; száz ezren voltak a menetben, százezren nézték őket, az utcán állva, ablakokból, tribünökről; összeolvadt minden, lovas és gyalogos, ur és nép, diszmagyar, fekete ruha és a szegény ember köntöse, a hatalmas néparadattal szemben minden egyéni sajátosság elvesztette elkülönítő jellegét, csak tarkította, változatossá tette e páratlan látványt. De ez a látvány most nemcsak a szemnek szólt, a lelket is megillette. A népegség, a néplélek érzésének közössége, az, a mit könyvekben olvasunk, de szemmel nem láthatunk, most élő, vigasztaló, fölemelő valóság gyanánt szemmel láthatóan, kézzel foghatóan megnyilatkozott.

Ugyanez ismétlődött a két templom előtt, hol a drága maradványokat egész nap őrizték. Nem volt az a pillanat az egész nap folyamán, melyben ezren meg ezren ne várták volna türelmesen, míg rájuk kerül a sor, hogy bebocsáttassanak. Egy áradat a templom felé tartott, a másik mellette a templomból kifelé terjedt. A legsűrűbb tömegek maguk szabályozták magukat és sehol rendet nem bontottak. Bent a templomokban ifjak és vének, hatalmasok és gyöngék, szegények és gazdagok együtt imádkoztak. Mintha a rendek különbsége is eltűnt volna. Nagy urak szóba állottak a nép embereivel, hogy fölvilágosítsák őket.

Ma mindenki kiragadva érezte magát az élet rendes kerékvágásából. Ma mindenki másnak érezte magát, talán valamivel jobbnak, mert nem magával foglalkozott.

Lehetetlen, hogy ennek semmi nyoma ne maradjon. Látva láttuk, hogy egyek lehetünk; nem leszünk-e egyek? Nem jutottunk-e legalább közelebb egymáshoz? Minden nemzet sorsa azon fordul meg, tud-e igazán, tartósan és nemcsak rendkívüli alkalommal egyet érezni, egygyé válni.

A budapesti pompa.

A keleti pályaudvaron.

A főváros népe a mai szent vasárnapra korán kelt. A kora reggel szürküllete már utban találta az egész várost. Hatalmas, meg nem fogyatkozó áradatban ömlik a sokaság a hosszú ut két felére, melyen a drága hamvakat a két szomszédos templomba fogják vinni. A Bazilikától a Thököly-köruton (az eddigi Károly-körut) és

Rákóczi-uton (az eddigi Kerepesi-ut) át a Baross-térig már hét órakor fekete elősövény húzódik, a mely egyre nő, duzzad, míg egész szélességében el nem foglalja a gyalogjártót. A Baross-téren, a vörös diadalkapu tájékán, a hol az utca roppant tágas térré szélesedik, kocsitábor keletkezik; a kocsik tetejéről is rengeteg nép készül nézni az ünnepi menetet. A Külső Kerepesi-ut vonalában már föllállt a lovas bandérium, melynek élén *Hadik* János gróf államtitkár rendelkezik.

A keleti pályaudvar érkező oldalának csarnoka előtt áll a papság. Klérikusok, világi és szerzetes papok hosszú sora karingben. A csarnokba csak a kiválasztottaknak volt bejutásuk, csak a diszmagyar jogosított föl a belépésre. A csarnokot vörös drapéria díszíti, Rákóczi, Thököly zászlai és cimere, a fejedelem képe, nemzeti lobogó és a főváros színei olvadnak össze friss és hatásos színharmóniába. Ezalatt egyre gyülekeznek az ünneplők; lassankint itt van csaknem az egész magyar közelet. Az, a ki az egybegyűltek névsorát összeírja, körülbelül a magyar politika összes tényezőit sorolja föl. A képviselőkhez és főrendekhez csatlakoznak a főpapok, a tudományegyetem tanácsa, az egész magyar vármegyei és városi közigazgatás küldöttei.

Az első különvonat berobog és rajta az országos küldöttség tagjai, a kik a drága hamvakat hazahozták. *Thaly* Kálmán, a kit szíves éljenzés üdvözöl, *Forster* Gyula báró, *Török* Aurél, *Fraknói* Vilmos és *Thallóczy* Lajos. Velük együtt jött *Lóry*, a konstantinápolyi lazarista klostrom perjele, a kinek oly sok érdeme van a hamvak kegyeletés megőrzésében és átadásában. Erről a vonatról száll le *Szterényi* József államtitkár, *Ludvigh* Gyula és *Kotányi* Zsigmond is. Alig hagyja el a perront a néhány kocsiból álló vonat, izgatott várakozás kél: most fog megérkezni a fejedelem bujdosó társaival. Nyolc óra és harmincöt perc van . . . Az üveg-tető alatt harsányan visszhangzik a gőzgép zakatolása, de egyebekben csönd van. Minden szem ama kocsik felé fordul, a mely a nemzet ereklyéit hozza. Villámos fény áradatában egyszerre láthatóvá lesz a fejedelmi korona, a buzogány és a kard, mely hermelinnel szegett vörös bársony terítőn nyugszik. E terítő alatt van II. Rákóczi Ferencnek, a mi dicsőséges vezérli fejedelmünknek elomlott teteme . . . És mellette fenséges anyja, *Zrínyi* Ilona és mostoha atyja, *Thököly* Imre, fia, *Rákóczi* József és harcainak, diadalának és száműzésének osztályosai, nagy *Bercsényi* Miklós, *Esterházy* Antal, *Sibrik* Miklós. A mint a vonat megáll, a jelenlévő sokadalom födetlen fövel köszönti és a Szózatot énekli.

A vonatról leszállanak a kormány tagjai pompás magyar díszben (*Jekelfalussy* honvéd miniszter tábornoki díszruhában van), a képviselőház elnöksége s mindazok, a kik Orsováig zarándokoltak a szent hamvak elé. Diadalutjában a megtért fejedelmet és bujdosó társait Budapest főváros polgármestere állítja meg. *Bárczy* István ökesszavú üdvözlése, méltó tolmácsa a főváros örömeinek és büszkeségének, át van hatva a nagyszerű perc történeti fontosságától. E rövid beszédben megrezdül a tudat, hogy ez a főváros hivatott képviselője az egész nemzetnek és jogosult arra, hogy diszt adjon a legjelentősebb ünnepnek.

„Megdobbant a főváros szíve, mondotta egyebek közt, hogy megérkeztek ti, régen és epedve várt vendégeink. Az utcákon mindenütt ünnepi dísz, sehol nyoma sincs a gyásznak, diadalnámor fogadja a hazatért hősöket. De öröm is illeti jöttüket, nem gyász, mert a kik úgy éltek a hazáért, mint ők, azok életének nincsen elmúlása. Soká voltak az idegenben, soka feküdtek csontjaik messze földben. De végre meglágyultak a szívek, föltámadt a szunnyadó igaz-